

D Y S K U S J E I P O L E M I K I

TRZECIA NOGA BAYAMUSA. MIĘDZY KULTUROZNAWSTWEM
A LITERATUROZNAWSTWEM

Materiał, który prezentujemy Czytelnikom, jest wynikiem szczególnego eksperymentu interpretacyjnego, jakim była dyskusja o *Bayamusie* Stefana Themersona z udziałem Sylwii Chutnik, prof. Grzegorza Godlewskiego, dr Małgorzaty Litwinowicz-Drożdźiel, dr Aliny Molisak, dr Elżbiety Sidoruk, prof. Andrzeja Skrendo i prof. Ewy Szczęsnej. Rozmowa z udziałem publiczności odbyła się w Galerii MiTo w Warszawie 29 stycznia 2015 r. Spotkanie zorganizowali i poprowadzili Agnieszka Karpowicz, Roman Chymkowski i Clara Zgoła.

Głównym celem przedsięwzięcia była konfrontacja różnych sposobów odczytania jednego opowiadania Stefana Themersona, wielomedialnego twórcy o groteskowym poczuciu humoru, głoszącego równoprawność i równorzędność wielu, nawet sprzecznych ze sobą, punktów widzenia. Osoby zaproszone do dyskusji wykorzystały do interpretacji tego tekstu narzędzia pochodzące z różnych perspektyw teoretycznych – historii i antropologii kultury, krytyki feministycznej, studiów nad Zagładą, socjologii literatury, konstruktywizmu i komparatystyki. Dyskusja o konkretnym utworze była zarazem pretekstem do próby odpowiedzi na pytania bardziej generalnej natury: jakie ograniczenia poznawcze wpisane są w różne współczesne sposoby analizowania utworów literackich i jak zmieniają one sposób odczytania literatury pięknej, czy różne metody analizy i interpretacji utworów literackich prowadzą nieuchronnie do odmiennych wniosków interpretacyjnych i czy „kulturowość” i „kulturoznawczość” badań literackich dotyczy stawianych dziełom pytań, tematów, których się w nich poszukuje, czy raczej jest konsekwencją wyboru metody badawczej.

To ostatnie pytanie wiązało się z kontekstem organizacyjnym debaty – była ona pierwszą z cyklu publicznych dyskusji traktujących o relacji kulturoznawstwa do innych nauk humanistycznych i społecznych. Spotkania te były częścią obchodów jubileuszu dwustolecia Uniwersytetu Warszawskiego i czterdziestolecia działalności Instytutu Kultury Polskiej UW. Wybór miejsca tego i następnych spotkań – poza terenem kampusu uniwersyteckiego – wynikał z idei otwarcia debaty akademickiej na szeroką publiczność. Pomysł ten sprawdził się, czego świadectwem były pytania i komentarze z sali.

Autor *Bayamusa* znakomicie nadaje się na bohatera eksperymentu testującego różne narzędzia interpretacyjne ze względu na wspomniany wyżej charakter jego twórczości. Ten wybitny artysta awangardowy zasługuje na zdecydowanie większe niż dotychczas zainteresowanie ze strony badaczy. Impulsem do tego może stać

się m.in. przekazanie Bibliotece Narodowej ogromnego archiwum Stefana i Franciszki Thémersonów zawierającego rękopisy, notatki, rysunki, negatywy filmowe, klocki drzeworytnicze, a nawet przedmioty codziennego użytku związane z pracą Thémersonów takie jak okulary czy maszyny do pisania. Jednym z celów debaty była nie tylko zachęta do pogłębionych studiów nad tą twórczością, lecz także zaproszenie do zapoznawania się z nią przez szerszą publiczność.

Agnieszka Karpowicz, Roman Chymkowski, Clara Zgoła